

**PhDr. Zuzana STÁRKOVÁ: Účinnost metody tvůrčího psaní na
rozvoj řečové dovednosti psaní v češtině jako cizím/druhém jazyku
disertační práce**

Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta

Praha 2017

posudek oponenta

Doktorandka se ve své disertaci zabývá problematikou velmi významnou a aktuální, v oblasti výuky češtiny jako cizího (druhého) jazyka ovšem nepříliš zpracovanou ani docenovanou. Ve sféře lingvodidaktického popisu a prezentace naší mateřštiny jinojazyčným mluvčím totiž stále není samozřejmostí zjevná skutečnost, že komunikování není pouze mluvení a že psaná komunikace není pouhým grafickým zachycením mluveného textu. O to cennější je překládaná studie, k jejímuž zpracování bylo přistoupeno i na základě bohatých autorčiných zkušeností z nácviku řečové dovednosti psaní na jejích pracovištích (ÚJOP UK, ÚBS FF UK), z grantového projektu apod.

Disertační práce PhDr. Stárkové se skládá z kompaktní části teoretické, kap. 2.1 – 2.9, (včetně metodologie výzkumu, kap. 3) a z účelně navazující části praktické (kap. 4.1 až 4.7.4), uzavírají ji závěry (kap. 5), rozsáhlý seznam primární i sekundární literatury (kap. 6) a bohaté přílohy (kap. 7).

Teoretická část práce je vypracována na patřičné odborné úrovni. Doktorandka v ní projevuje náležitou znalost relevantní odborné literatury tuzemské i zahraniční provenience (reprezentativně zastoupené), schopnost kritické analýzy i tvůrčí syntézy, zasvěceného komentáře. Přináší cenné zmapování stavu v dané oblasti v české lingvodidaktice i hodnotný přehled významných zahraničních

přístupů a konceptů. Jazyková stránka disertace je na odpovídající úrovni, nemám k ní připomínky zásadního rázu.

V souvislosti s teoretickou částí mám několik poznámek a dotazů:

V úvodních pasážích se zmiňuje řečová dovednost *poslech* (s. 1), dnes se spíše hovoří o *poslechu s porozuměním*. Opakovaně se rovněž uvádějí tzv. *klasické postupy* (s. 2n.): zde by bylo podle mého soudu vhodnější uvažovat o postupech *tradičních*, neboť v lingvodidaktice jsou klasické postupy spojovány hlavně v výukou klasických jazyků, tedy latiny a řečtiny, což není tento případ.

Na s. 4n. se v disertační práci v souvislosti s psanou komunikací hovoří (pouze; přednostně) o lingvistické a diskurzní kompetenci, je však zjevné (str. 7, 9 i jinde), že do zmiňovaného procesu zasahuje rovněž dimenze společenská, kulturní aj. Bylo by možné tuto situaci okomentovat? V úvodu (s. 4) autorka uvádí, že definuje obě uvedené kompetence podle Rámce. Lze uvést její nějaký nový přínos? Tamtéž (s. 6n.) autorka píše o odklonu od původní koncepce nahlízející na psaní jako na produkt a o nástupu orientace jiné, procesuální. Bylo by při obhajobě možné vyložit klíčové důvody a hmatatelné následky daného posunu?

Může se doktorandka podrobněji vyjádřit k následujícím podnětům?

a) Který se základních modelů psaní (Jakobs – Perrin) upřednostňuje a z jakého důvodu?

b) V kterých momentech spatřuje přínos procesuálně orientované didaktiky psaní (s. 25n.) pro oblast češtiny jako cizího jazyka? Jaké by mohly být konkrétní výstupy (doporučení) pro vyučovací praxi?

c) Je evidentní, že pozornost věnovaná psaní úzce souvisí i s vyučovací metodou (srov. přístupy komunikační a jiné): jaký je autorčin názor na roli a na zastoupení psaní tvůrčího a „netvůrčího“ (řízeného, funkčního), které může sloužit k nácviku psaní standardizovaných druhů komunikátu (životopis, motivační dopis, žádost, plná moc, inzerát aj.)?

Co se metodologie výzkumu týče, uvítal bych, kdyby byla – i přes naznačené obtíže – zohledněna i problematika pravopisu morfologického (s. 66).

Na praktické části předložené disertační práce (s. 71n.) oceňuji její pečlivé a přesvědčivé provedení, detailní rozbor výsledků, jejich přehlednou prezentaci i náležitý odborný komentář. Vyšší validitě závěrů by jistě výrazným způsobem prospěl větší počet respondentů i delší období sběru materiálů. Tato poznámka však nic nemění na skutečnosti, že považuji autorčinu výzkumnou sondu (akční výzkum kvalitativního charakteru) za modelovou a zdařilou.

Také zde mám několik otázek:

a) Jaká skutečnost je podle autorčina názoru hlavní příčinou prokazatelně lepších výsledků na jazykové úrovni (resp. na úrovni komunikační kompetence) B1/B2 než A2/B1? Jak vidí event. provázanost mezi kvalitou mluvené a psané komunikace u jinojazyčných mluvčích?

b) Jaký je její názor (proveditelné cesty) i na zohlednění takových kvalitativních parametrů jako původnost, tvůrčí moment, nápaditost zpracování tématu?

c) Na s. 74 se konstatuje, že respondenti v experimentální skupině byli vedeni metodou tvůrčího psaní s využitím autorčiných vlastních materiálů. Je-li cesta tvůrčího psaní efektivní a prospěšná (viz výsledky disertace), jakou cestou by bylo možné s nimi seznámit i ostatní vyučující oboru?

x

Celkově konstatuji, že disertační práce PhDr. Zuzany Stárkové splňuje všechny nároky na ni kladené. Pokládám ji za zdařilou. Doporučuji ji tedy k obhajobě a v případě jejího úspěšného průběhu se vyslovuji pro udělení titulu Ph.D.

V Praze dne 6. července 2017

doc. PhDr. Milan Hrdlička, CSc.

Ústav bohemistických studií FF UK